

Lorna Minkman

Een interview door Veronica Waleson 27 juli 2010

Bijna vier uur lang hebben we met elkaar gesproken. De schrijfster Lorna Minkman en ik. Ik voel mij bevoorrecht, immers... elk uur dat ze niet aan schrijven besteedt, is zonde van haar tijd. Ze kijkt mij tijdens het poneren van deze stelling uitdagend aan. Een blik die ik gedurende het interview vaker zal zien. Zelfbewust en doelgericht. Sterk. Ik vraag haar het hemd van het lijf. Als een spons neem ik haar antwoorden in mij op.

Ik ben vooral geïnteresseerd in haar ontwikkeling als schrijfster. Ze is laat begonnen, zegt ze, begin veertig. Ze pakte het meteen voortvarend aan. Ze volgde diverse schrijfopleidingen en nam deel aan schrijfwedstrijden. Lorna heeft nooit geschroomd zich te omringen met goede taalcoaches en ze is een actieve netwerker. Ze wilde van meet af aan publiceren. Met kinderboeken is die kans groter, heeft ze zich laten vertellen, dus richtte ze zich op kinderboeken. Ook omdat ze ervaring heeft in het werken met kinderen en jongeren. Haar eerste coach was Wim Daniels. Onder zijn individuele begeleiding schreef ze haar eerste boek "Vader in de verte", in 2005 bij Lannoo uitgegeven. Bij Daniels leerde ze dat schrijven over meer gaat dan alleen het verhaal. Daniels vestigde de aandacht op een enkele zin of zelfs op een goed geplaatste komma. Verder voelt ze zich schatplichtig aan Sander Blom. In Amsterdam bij Querido Uitgevers volgde ze onder zijn leiding de masterclass Schrijven. Blom was er redacteur onder andere van A.F.T.H. van der Heijden, ook een Geldroppenaar net als Lorna. "Wat wil je vertellen en waarom wil je dat wij het lezen", hamerde Blom er bij zijn cursisten in. Ook dat het goed is als je je zorgen maakt over de reactie van je familie en vrienden. Dan heb je waarschijnlijk wat goeds te pakken. De schrijfdocenten in de cursussen die ze volgde, waren lovend geweest over haar schrijftalent. Ze passeerde de strenge selectie tot de masterclass van Querido. Ze wisselt af en toe van coach. Het klassieke thema van meester en leerling, waarin de leerling de meester overstijgt, speelt haar parten. Afscheid van een coach is pijnlijk, maar onoverkomelijk.

Ze probeerde onverzettelijk bij Uitgeverij Zwijsen aan de bak te komen. Zwijsen is een educatieve uitgeverij die een van de meest gebruikte leren leesmethode heeft ontwikkeld. De begeleiding is daar heel zorgvuldig en de doelgroep, het basisonderwijs, helder. Voor een schrijver prettig en comfortabel. Ze werd ontvangen voor een gesprek. Ze mocht wat doen. Bedacht iets met een clowntje en het manuscript verdween vervolgens in de la. Ze gaf niet op en later viel alles op zijn plek en publiceerde ze "Wie kies je, Marijn?" en "De Tweelingoma", alsnog bij Uitgeverij Zwijsen. Inmiddels heeft ze bij Zwijsen vijf boeken uitgebracht.

Gaandeweg het gesprek ga ik begrijpen dat de ene uitgever de andere niet is. Bij sommigen kun je zes maanden wachten op een reactie, bij anderen heb je een go/no go binnen vijf dagen. Ik leer welke uitgeverijen een hoge literaire status hebben en hoe te letten op de fondsen die ze uitgeven. Dat het netjes is om je manuscript naar één uitgever te sturen en pas na hun afwijzing het bij anderen te proberen, terwijl het praktisch en meer gebruikelijk is om meteen drie uitgeverijen parallel te benaderen, als je boek tenminste in hun fonds past. Wat redacteurs voor je doen en

vooral niet doen en wat er gebeurt als je redacteur bij je uitgeverij vertrekt. Hoe je dan in een gat kunt vallen, en je hele netwerk opnieuw kunt opbouwen. Schrijf vooral een foutloze inleidende brief, drukt ze me op het hart, en maak aantoonbaar dat je eerder wedstrijden hebt gewonnen of verhalen hebt gepubliceerd in tijdschriften.

In Amerika hebben alle grote schrijvers hun werk ondergebracht bij een literaire agent. De literaire agent behartigt de zaken van de schrijver en onderhandelt met de uitgeverijen. Nederland kent bijna geen literaire agenten. Gaat misschien nog komen. Ik wil prijzen weten van individuele begeleiding en opbrengsten van een boek. Ze noemt; € 250,00 voor een manuscriptanalyse en 10% van de verkoopprijs. Reken maar uit 10 % van 12,50 met een looptijd van maximaal 1,5 jaar. Een eerste druk levert 1500 tot 2500 exemplaren verder dan een tweede druk kom je als onbekende schrijver met een jeugdboek nog niet. Al met al geen vetpot. Veel schrijvers gaat het dan ook om de lol van het schrijven en gelezen worden en daar dan bewondering voor oogsten.

Het manuscript mag trouwens best even blijven liggen. Zo kun je controleren of het de tand des tijds doorstaat. Bovendien ontdek je altijd weer nieuwe fouten, die je wilt verbeteren. We raken in gesprek over perspectiefwisseling. Lorna demonstreert hoe je door vormgeving die perspectiefwisseling kan laten zien. Ze vouwt haar handen open, alsof ze een boek openklapt en vertelt over het boek *De Noordenwindheks* van Daan Remmerts de Vries, een verhaal waarin twee kinderen in een ziekenhuis liggen, met een gordijn tussen beide bedden. De kinderen praten met elkaar. In het boek wordt de relatie vanuit het perspectief van beide kinderen beschreven. Het eerste deel vanuit de jongen, het tweede deel vanuit het meisje. De middenpagina is blanco en staat symbool voor het gordijn. Grandioos gevonden. Laatst nog had een collega-schrijver haar geadviseerd om een perspectief te laten vallen. Hij leerde haar dat een lezer vaak niet in staat is om zich te verplaatsen in een transseksuele jongen (*Jongensdroom*). Hij kan zich wel in de zus van, of de vriendin van verplaatsen. Daarnaast wil de lezer zich liever identificeren met één personage, dan met meerdere en dus raak je de aandacht van de lezer kwijt als je teveel perspectiefwisselingen hebt.

Lorna speelt met de vraag of ze over moet stappen naar het schrijven van boeken voor volwassenen. Ze heeft een manuscript geschreven met de bedoeling om het als volwassen roman uit te brengen. Ze vertelt me in grote lijnen het verhaal. Ik laat me meeslepen en vergeet dat ik de interviewer ben. Haar thema's, bekend uit haar kinderboeken, komen in het verhaal terug. De relatie tussen grootouders en kleinkinderen en een zoektocht naar de oplossing van een geheim. Uitgeverijen vonden het goed geschreven, maar te veel een jeugdboek. Ze vond Maaïke Molhuysen, die een manuscriptanalyse deed op haar werk. Maaïke was de eerste die Lorna echt kon aangeven wat er voor nodig zou zijn om van het manuscript een boek voor volwassenen te maken. Het verhaal moet bijvoorbeeld door een verteller met meer afstand worden geschreven. Lorna ziet er tegenop om opnieuw te schrijven aan hetzelfde verhaal. Daarvoor kan ze momenteel de tijd en het geduld niet opbrengen. Ik vraag haar wat haar drijfveer is om voor volwassenen te willen schrijven, immers vele succesvolle kinderboekenschrijvers zijn haar voorgegaan, maar volgens de critici niet onverdeeld succesvol. Is het misschien de behoefte om serieus genomen te worden? Ze geeft het ruitertje toe en brengt tegelijkertijd naar voren dat het raar is dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen jeugd en volwassen boeken. Ze noemt Bart Moeyaert als positief voorbeeld en ook Anne Provoost.

Lorna heeft vier boeken meegenomen. Ze vertelt me over de ontstaansgeschiedenis.

Vader in de verte is haar eerste boek. Dat maakt het a priori dierbaar. Het gaat over een zoektocht naar de vader van Julia, de hoofdpersoon in het boek. Het speelt zich af in Ierland. Lorna zegt, in dit boek is het landschap van Ierland, dat mij zo dierbaar is, een personage op zich.

De Tweelingoma, in maart 2009 uitgegeven bij Zwijsen, is genomineerd voor de tiplijst van de kinderjury. Ze is er trots op, dat zo veel kinderen haar boek goed vinden. Het helpt de verkoop ook, want scholen leveren vaak gewoon het lijstje in bij de boekhandel en vullen zo hun bibliotheek aan. Nu op voor de Gouden Griffel? Jaha, reageert Lorna, zeker! Het is een literaire prijs waar stevast de goede schrijvers niet ontbreken. Wat heb je liever, dat kinderen je boek lezen of de Gouden Griffel ontvangen? De Gouden Griffel, zegt ze zonder aarzelen.

Met Wie kies jij Marijn, uit 2006, laat Lorna mij zien hoe zorgvuldig en mooi de boeken van Zwijsen worden uitgegeven. Kinderen met dyslexie hebben moeite met lezen, daarom moest dit boek inhoudelijk aansluiten bij kinderen in de hogere klassen van de basisschool, maar op een lager AVI niveau geschreven worden. We zien een speciaal ontworpen lettertype en voorafgaand aan het verhaal een leesplattegrond. Er zit een luister CD bij met het eerste hoofdstuk en een uitvouwpagina, waarin de moeilijke woorden nog eens met illustraties zijn verduidelijkt. De illustraties van het boek zijn opvallend komisch. Het is een feest om het eerste exemplaar van je boek in handen te krijgen met zulke mooie illustraties, licht Lorna toe. Je mag bij Zwijsen als schrijver zelf je illustrator uitzoeken, maar wat die er uiteindelijk van maakt, moet je maar afwachten. Lorna vindt dat Jolanda Eveneens één van de weinige illustratoren is, die de houding en uitstraling van pubers in haar tekeningen weet te vangen.

Tot slot Jongensdroom. Jongensdroom is in juni 2007 uitgekomen en heeft veel ophef veroorzaakt. Een verhaal over David, een meisje in een jongenslichaam. Wat heeft Lorna zelf met transseksualiteit? Ken je de popgroep Japan nog, vraagt ze mij? Ik knik, Lorna en ik hebben dezelfde leeftijd. Ik had een poster van de zanger op de muur in mijn kamer geprikt, vervolgt Lorna. Ik was gefascineerd door het fenomeen geen-meisje-geen-jongen en merkte tijdens de research, dat ik in de war raakte. Ik had het blijkbaar ook nodig om mensen in een hokje te kunnen plaatsen. Ik kwam in aanraking met de subcultuur rond transseksualiteit en de verschillende verschijningsvormen er van. Intrigerend. Ik schrok er ook van en op punten ervoer ik zelfs walging. Wat sommige mensen zichzelf aan doen, verschrikkelijk. Er is een controverse tussen de psychologische en de fysieke benadering. Tegenstanders binnen de transgender beweging vinden dat operaties niet nodig zijn om toch het hele register van vrouw of man zijn te kunnen bespelen. Er zijn boze mensen die vinden dat chirurgen opereren naar wat in de ogen van de man acceptabel en mooi is. Na het verschijnen van het boek, werd ik gevraagd om bij diverse gelegenheden te signeren en lezingen te geven. Het leven van deze mensen leren kennen, heeft mij heel rijk gemaakt. In geestelijke zin dan. Het is juist die research, dat vastbijten in een onderwerp, wat de roman voor mij ver boven een column doet uitsteken. Ik heb ooit voor Opzij een jaar lang columns geschreven, omdat ik er een prijsvraag had gewonnen. Ik moet er niet aan denken om jaar in jaar uit met wurgende regelmaat een stukje tekst te produceren. Mij te vluchtig. Met het onderwerp van Jongensdroom ben ik nu wel weer even klaar hoor, besluit ze.

Acht succesvolle kinder- en jeugdboeken op een rij. Hoe ga je om met kritiek? Gek genoeg leer je dat op die cursussen. Hoewel, of het echt te leren valt? Sommige kritiek is zo dom. Zo kreeg ik bijvoorbeeld over Vader in de verte te horen dat kinderen van 16 jaar niet zelfstandig reizen en dat

dat het verhaal ongeloofwaardig maakt. Lorna haalt haar schouders op. Ik ben geïnteresseerd in feedback van lezers, zegt ze. Horen van anderen hoe het verhaal overkomt, dat vind ik inspirerend en het voedt mij. Helaas was op de schrijfcursussen weinig tijd om elkaar de producten voor te lezen, maar juist dit onderdeel is het meest leerzaam. Er is kritiek en er is kritiek. Aan sommige kritiek heb je echt wat, daar moet je wat mee doen en andere kritiek moet je langs je heen laten glijden. Bovendien heeft een slechte recensie absoluut geen invloed op de verkoopcijfers.

Als ik Lorna schets hoe het boek, waar ik aan bezig ben, eruitziet, waarschuwt ze me. Neem familieleden of bekenden niet als model voor je personages. Ze gaan over je schouder meekijken en beïnvloeden jouw vertellersstem. Neem liever niet je neefje in je verbeelding mee. Kies een jongetje van zes jaar oud en neem een willekeurig kind. Misschien valt je oog op zo'n kind terwijl je op het strand zit en kijk, blijf kijken, heel lang. Laat je fantasie er op los en associeer. Ja, denk ik, alleen de namen veranderen, hielp al niet.

Hoe verder, wat zijn je plannen? Voordat ze zich uitspreekt, weet ik het antwoord al. Ik zie het in haar ogen en de vastberaden trek om haar mond. Er is een manuscript klaar. Weer neemt ze me mee in intrigerend verhaal. Ze vertelt hoe ze het boek heeft opgebouwd, welke problemen ze bij het schrijven heeft ondervonden en hoe ze die heeft opgelost. Centraal staat een moord op een jong meisje. Lorna kwam op dit thema toen ze een bericht las over de moord, waarbij vrienden van het slachtoffer betrokken waren. Het bleek achteraf dat de vriendin meer over de moord had geweten, maar al die tijd heeft verzwegen wat er werkelijk is gebeurd. Met name dit gegeven maakte dat Lorna de hele geschiedenis niet heeft kunnen loslaten. Ze hield een archief bij over de kwestie. Bovendien kwam de dader uit Bosnië. Het ging mij er uiteindelijk om, zegt ze, om via het traumatische oorlogsverleden van de jongen, de moord aannemelijk te maken. Langzaam ontvouwt zich de geschiedenis van wat er werkelijk is gebeurd. Terwijl ik naar haar luister, ontdek ik veel verschillende lagen, ingenieus in elkaar vervlochten. Kan dit onderwerp wel voor een jeugdboek? vraag ik een beetje geschokt. Ja, juist, antwoordt Lorna. Jeugd en kinderboeken zijn veel te zoetsappig voor deze tijd. Wat denk je dat er allemaal in die hoofden omgaat, met wat er de huiskamer en de computer binnenstroomt. De tere kinderziel bestaat niet. Deze mening wordt gedeeld door het gros van de uitgevers. Jeugdboeken zijn te braaf. Het is dan ook niet de heftigheid van het onderwerp, dat uitgevers terughoudend maakt, maar het personage van de dader. Te gruwelijk, zo blijkt. Het valt haar op dat vooral mannen blijven hangen in de gruwelijkheden van de dader. Haar proeflezers waren hoofdzakelijk vrouwen en zij waren unaniem enthousiast, omdat zij begrip kregen voor hoe zoiets verschrikkelijks kan ontstaan. Misschien iets met het verschil in identificatie tussen slachtoffer en dader. Ja, misschien, maar laten we ons maar niet wagen aan psychologie van de koude grond. Eerder de timing, nu met die Joran van der Sloot op de achtergrond, wellicht net iets te veel risico voor de uitgevers. Ben je niet bang dat dit boek vooroordelen gaat bevestigen of angsten uitvergroot? Nee, weer die vastberadenheid, wat het publiek doet moet het zelf weten; ze zijn oud en wijs genoeg.

Zelf uitgeven? Ik moet er niet aan denken, reageert Lorna. Kost veel te veel tijd. Al die pr, daar zie ik tegenop. Bovendien uitgeven bij een uitgeverij heeft toch iets van de toets doorstaan. Daarom staat Querido op mijn lijstje. Op dit moment de meest prestigieuze uitgeverij.

Dus samenvattend wat de toekomst betreft: een boek uitgeven bij Querido en de Gouden Griffel winnen. Ja, zegt Lorna en de verfilming van Jongensdroom.